

ЛІНГВОКОГНІТИВНІ АСПЕКТИ ВІДЧИСЛІВНИКОВИХ ІМЕННИКІВ НА МАТЕРІАЛІ АНГЛОМОВНОГО ДИСКУРСУ

Примак А. В., студ. гр. ПР-71

Кожне слово - самостійне чи службове - знаходиться у постійному русі. Не є виключенням і числівники, що відносяться до одиниць високої абстракції, номінацій числа. Числівники, як носії семи числа, займають центральне місце у мовному полі кількості. У своїх витоках числівники синкретично інтегрували з позначенням предметів, семантизували предметність та квантитативність. Згодом, як показує когнітивний досвід, числівники позбавилися предметності, але зберегли нумеральність у царині квантитативного термінологічного буття. Числівники семантизують квантитативну представленість картин світу, номінують результати когнітивної діяльності людини, виступають дієвими маркерами кількості референтів, числових репрезентацій об'єктів, їх частин, співвідношень та поняття числа. Числівники, як частина мови, наділені категоріальним значенням, граматичним представленням та словотвірними потенціями. Здатність числівників конструювати нові лексичні одиниці сприяє розширенню словникового складу мови та ідентифікації еволюційних процесів квантитативної лексики. Денумеративні конструювання утворюються, як й інші похідні слова, продуктивними та непродуктивними способами, за допомогою "вічного двигуна" іманентної системи англійської мови.

Числівники англійської мови - самостійна незамкнута парадигма квантитативних одиниць, якій притаманні ізоморфні риси лексико-семантичного поля кількості. Числівники, в основному, виконують квантитативну функцію, про що свідчить їх тяжіння до дискретних одиниць. Крім того, вони виконують номінативну, когнітивну, прагматичну, епідигматичну та інші функції. Номінативна функція числівників полягає в позначенні результатів пізнання. Когнітивна функція числівників "розповідає" про складний шлях осмислення категорії кількості, їх віхи еволюції від предметних значень праформ до термінологічного значення та детермінологічного, якісно-предметного наповнення. Прагматична функція числівників реалізується у фразеологічному контексті. Епідигматична функція (словотвірна) є вельми актуальною для осмислення. Основними для числівників англійської мови є семантичні, синтаксичні та словотвірні ознаки. Корінь слова числівник семантизує значення числа (number). Числівникам притаманна ригористична, семантична організація: у цій парадигмі кожен числівник позначає число на одну одиницю більше попереднього. Ряд, який починається з одиниці та послідовно збільшується на одиницю, може бути апіорі нескінченим.

Англійським числівникам притаманні такі риси, як інформативність, динамізм, термінологічність, стабільна кореляція з одиницями лексико-семантичного поля кількості та словотворча активність. Висока комбінаторика числівників проявляється на рівні словоутворення. Корені числівників можуть модифікуватися як з афіксами, так і з іншими морфемами. Слова, утворені від числівників, зберігають сему числа, розширюють значення корелята, і, тим самим, стають дериватами. Дериват є похідною одиницею словотвірної системи.

Семантична навантаженість числівників позначена синкретизмом, який спрацьовує в процесі становлення числівників та проявлення на інших етапах еволюції зазначених слів, наприклад субстантивні числівники уживані у нумеральних словосполученнях, на позначення квантитативної функції, в універсалізації (спрощенні) та епідигматизації функції при утворенні від числівникових іменників.

Числівники та іменники мають спільні семи предметності та кількості. Ці частини мови мають адгерентні, сусідні, спільні властивості. Вони вживаються у синтаксичних словосполученнях, вони можуть розширюватися та звужуватися.

За своєю структурою денумеративні іменники бувають простими та складними. Під простим словом розуміємо безафіксне, конвертоване утворення. До наступної групи належать складні слова, утворені в результаті словоскладання, - композити. У них нумеральна основа займає препозитивне положення відносно другого компонента, що зумовлюється премодифікацією числівника у вихідних сполученнях.

Денумеративні іменники утворюються такими способами творення: афіксація, конверсія, компресія та композиція

Денумеративні утворення відрізняються розширеною формою й ускладненим змістом. Утворені від числівників слова перебувають у підпорядкованій залежності, утворюють лексичний ряд, центром якого в плані вираження форми є корінь числівника, а в плані змісту - сема числа. Денумеративи набувають іменникових характеристик, а саме: суфікс множинності -s, артикль, потенції сполучуваність з прикметниками, семантичні модифікації.

Сферою виникнення денумеральних дериватів є переважно розмовне, діалектне, професійне мовлення, художня література та публіцистика.

Наук. кер. - Кобякова І. К., *к. філол. н., доцент СумДУ*